

Imaš vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor:
2667 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2667 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

XXVIII. LETO

Cena lista je \$0.00

Entered as second-class matter January 18, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979.

CHICAGO, ILL., TOREK, 2. JULIJA (JULY 2), 1935.

Subscription \$0.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 128

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kongresni konferenčni odsek popravil Wagnerjev zakon

Na ta način "očisti" zakon pomeni veliko več za delavce. Eden teh amendentov je oviral tovarniške volitve v prid kompanijskemu unionizmu, drugi je pa "čuval" svobodo tiska v interesu velikih časniških magnatov. Nevarnost pa je, da konferenčni odsek pod pritiskom iz Bele hiše ponovno uvrsti to ali ono spako in pokvari zakon

Washington. — (FP) — Kongresni odsek obeh zbornic, ki je bil dva "opena" dodatka iz Wagnerjevega zakona za ustanovitev novega odbora, ki sta priprajena v nižji zbornici, delavstvo je to "osnaženje" velikega pomena.

Eden amendent, ki ga je predložil kongresni odbor, je bil namenjen projektiranemu delavskemu odboru razpis tovarniških volitev pri več kot onem letu. To vezanje rok naj bi bilo v interesu kompanijskega unionizma in proti "zunanim" organizacijam.

Drugi dodatek o "svobodi tiska" je bil pa naperjen proti časniškari uni. Predložil je načelnik odbora za delovne zadeve, menec, se za to "garancijo svobode tiska" ne skriva ničesar subverzijskega. Ko je pa v akcijo stopila časniška unija in članom odbora razpis raztolčila, da se pod to masko skrivajo izdajatelji meščanskega delavstva, ki svobodo tiska istočasno s privilegijem do nemožnosti izkoriščanja in zavajanja izkoreninijo, je Connerji izjavil, da bi ne predložil navedenega nedolžnega amendentu, če bi bil vedno da je stvar taka.

Na vprašanje, odkod je prišel dodatek, je Connerji poizkusil, da ga iz Bele hiše, kar je tudi vzrok, da ga je predložil. To le pokaže, kako veliko obzirnosti ima Bela hiša do skrajno hinavskih, neupornih in "openšarskih" časniških magnatov. Če bi ta amendent pomegal, to bi kar navidezno pomenilo, da je njegova vključitev, tedaj je njegova vključitev, pravi News-Guild v telegramu članom odbora. "Ampak ni. To je naš znanec, ki se pojavi v obeh zbornicah, kjer se časniški skušajo organizirati."

Časniški magnati so ga očrnilo Bele hiše skušali ugotoviti, da ga izrabijo proti organiziranju časniškarjev. Ob tem takem slučaju namreč pomeni, da je "svoboda tiska" stvarnost. Časniška unija je navedla več takih slučajev. Tudi prepoved otroškega dela v tej industriji je v njih interesu, če ga pod pritiskom ne bodo opustili.

Washington, D. C. — V soboto je John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMW, razglasil štrajk in Roosevelt ga je spet ustavil

Washington, D. C. — V soboto je John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMW, razglasil štrajk in Roosevelt ga je spet ustavil

Washington, D. C. — V soboto je John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMW, razglasil štrajk in Roosevelt ga je spet ustavil

Domače vesti

Slovenski mladenič utonil
Chicago. — Stanko Kaltineger, star 25 let in edini sin Blaža Kaltinegerja, znanega starega priseljenca in člana Slavije št. 1 SNPJ, se je šel zadnjo nedeljo z več tovariši in tovarišicami kopat v opuščene kamnolome pri Lemontu, ki so polni vode, toda med kopanje je utonil. Ko je družba opazila, da je izginil, so brž poklicali lemontske gasilce, ki so našli in potegnili na površje truplo, a bilo je prekasno. Fant je bil mrtev. Ponesrečenec je bil rojen v Chicago in bil je član društva Pioneer št. 559 SNPJ. Civilni pogreb se vrši jutri (sreda) iz stanovanja, 1838 So. Racine ave., ob treh popoldne na Oak Wood pokopališču na južni strani mesta. Pogreb bo vodilo društvo Pioneer št. 559 SNPJ, čigar edini član je bil mladi pokojnik. Očetu naše iskreno sožalje!

Hrustalec rdečkarjev dobil pozicijo

Washington. — Generalni major Amos A. Fries, ki je najbolj poznan vsled svoje mržnje do radikalcev, je bil po wall-streetem načelniku oskubene NRA O'Neill uimenovan za načelnika odbora za preiskavo posledic razveljavitve NRA na delavstvo.

Žrtve avtov na čikaških ulicah

Chicago. — V prvih šestih mesecih leta 1935 je bilo 360 oseb ubitih na ulicah čikaškega mesta pri avtomobilskih nesrečah. V istem času je bilo 7730 oseb poobitih oziroma trajno poškodovanih. V prvi polovici lanskega leta je bilo 479 oseb ubitih, kar znači, da je položaj letos nekoliko boljši.

Zakon starostnega zavarovanja v Illinoisu podpisan

Springfield, Ill. — Governor Horner je zadnjo soboto podpisal zakon starostnega zavarovanja v državi Illinois. Zakon, ki stopa v veljavnost 1. januarja 1936, določa dolar na dan podpore osebam, ki so bivalne 10 let med zadnjimi petnajstimi v Illinoisu, ki so izpolnile starost 65 let in katere nimajo več ko \$5000 vrednosti premoženja.

Sovjeti obtožujejo Japonce treh invazij

Moskva, 1. jul. — Uradna časniška agencija Tass poroča, da so japonske čete v Mandžuriji zadnji mesec trikrat prekršile mejo in invadirale sibirsko ozemlje. V vseh treh slučajih so se ruske obmejne stráže izognile konfliktu z Japonci.

Mussolini računa s štiriletno vojno

Potem sledi 20 let "pacifikacije"

London, 1. jul. — Neki italijanski diplomat, ki je prisel te dni v London, je dejal v zaupnem pogovoru, da Mussolini računa, da bo njegova vojna za okupacijo Abesinije trajala štiri leta, nakar bo treba dvajset let pacifikacije, to je, da bo dežela popolnoma pomirjena in podvržena Italiji.

Diplomat je rekel Angležem: "Mussolini je zastavil preveč, da bi se zdaj umaknil, zato je vsak poskus za odvratitev te vojne zaman. Italija mora imeti kolonialni imperij za svoje odvisno prebivalstvo in za svoje sirovine."

Med tem je London Sunday Times objavil intervju angleškega poročevalca z abesinskim cesarjem Hailem Selasijem, ki protestira proti onim vladam Evrope, katere so prepovedale prodajanje orožja in streliva Abesiniji. "Ako civilizirani svet ne more ali neče preprečiti napadne italijanske vojne proti nam, naj bo vsaj toliko pošten, da nam dovolj odprti trg z orožjem in strelivom," je rekel abesinski vladar.

Mussolinijeva grožnja, da si bo "dobro zapomnil" vse one države, ki prodajajo topove in municijo Abesiniji, ni bila brez učinka. Belgija, Danska, Francija in Čehoslovakija so uvedle embargo na izvoz orožja in streliva v Abesinijo.

Rim, 1. jul. — Mussolinijeva vlada je določila milijardo lir (okrog 82 milijonov dolarjev) dodatnih izdatkov za oboroževanje in italijanske kolonije v prvi polovici prihodnjega leta, kakor javlja uradni italijanski list.

Illinoiska postavodaja končala zasedanje

Springfield, Ill. — Illinoiska državna zbornica je zaključila svoje 59. zasedanje v soboto popoldne. Zbornica je v teku šestmesečnega zasedanja zavrgla celotno vrsto delavskih predlogov, a tudi mnogo drugih, med katerimi je tudi obvezna prisega za učitelje in učiteljice, ki je propadla zadnjo minuto v sedenju. Governor Horner je namignil, da morda skliče izredno zasedanje prihodnje jesen.

Velika beda med delavstvom v Angliji

London. — V Angliji je deset milijonov oseb, ki žive na točki pomanjkanja ali pa fakatične stradanja. Tako je izjavil sir John Orr, član posebne vladne komisije, ki ima nalogo, da izvede poročilo o pomanjkanju in podhranjenosti med angleškimi delavskimi masami. Komisijo je imenoval minister za splošno zdravje in sestoji iz prominentnih zdravnikov ter socialnih delavcev. Pričakuje se, da bo študiju te komisije sledila večja akcija s strani vlade.

BOJI BREZPOSELNIH DELAVCEV V WISCONSINU

Biznismani skušajo zdrobiti njih organizacijo

SOCIALISTI PRIHITELI NA POMOC

Chippewa Falls, Wis. — Petindvajset brezposelnih delavcev je bilo tukaj aretiranih kot posledica gonje proti religinim stavkarjem, ki nočejo mirno prenašati razmer, kakršne so. Aretirani so bili na obtožbo "nepostavnega shajanja in hujkanja k izgredom."

Stavka v Chippewa Fallsu in sosednjem mestu Eau Claire je pri religinim projektih izbruhnila že pred več tedni. V glavnem je za večji relief in bolj človeško ravnanje z žrtvami brezposelnosti.

Bizniške elemente, ki imajo na svoji strani tudi "postavo" in religine avtoritete, je ta "predrznost" religin delavcev silno razkačila. Naredili so sklep, da je treba razbiti njih militantno organizacijo za vsako ceno. In ker jim niso mogli drugače do živga, se je "postava" zatekla k masni aretaciji vodilnih elementov med brezposelnimi.

Med njimi je tudi Paul Boyd, organizator Wisconsin Workers Alliance ali državne zveze brezposelnih. Ko je bila izdana tiralica za njegovo aretacijo, je bil mladi Boyd v sosednjem okraju. Ker pa ni maral, da bi bil aretiran, se je vrnil in se prodal policiji.

Kot vsem ostalim, so tudi Boydovi povedali, da je njegova kavejca \$100. Ko pa je bila ta kavejca dobljena, je sodnik vsoto takoj zvišal na petsto dolarjev, ker Boydova hočejo za omrežje za vsako ceno.

Za ta boj brezposelnih se je zavzela tudi državna organizacija socialistične stranke. Na posredovanje Al Benson, tajnika stranke, je obrambo prevzel Glenn Turner iz Madisona, ki je pri zadnjih volitvah prejel nad 218,000 glasov kot kandidat za člana državnega vrhovnega sodišča.

"Če bo Turner dognal," je rekel Benson, "da so radikalci persekutirani, tedaj bomo poslali tjakaj cel štab organizatorjev in govornikov, ki bodo ostali v okraju vse poletje, če bo treba. Nikakor ne mislimo dovoliti kričave trgovske zbornice, da bi zaustavili napredek razredno zavednega delavskega gibanja, ne glede kakšne taktike se delavci poslužujejo."

Aretacija religin delavcev radi povsem mirnega piketiranja je povzročila ogorčenje tudi med drugimi delavci, ki so podprli njih obrambni odbor z veliko udeležbo na plesu, ki je prinesel sto dolarjev čistega.

Sweitzerjeve investicije izgubljene

Dobil ne bo ničesar od vloge \$200,000

Chicago, 1. jul. — Nobenega izgleda ni, da bi Robert M. Sweitzer, bivši okrajni blagajnik, ki je bil s silo vržen iz urada pred nekaj tedni, dobil denar, ki ga je investiral v podjetje za izdelovanje premogovne opeke, nazaj. To je mnenje pomožnih državnih pravdnikov, ki pripravljajo civilno tožbo proti Sweitzerju z namenom, da ga prisili na vrnitev vsote \$414,129, katero je pridržal kot ukradeni tajnik. Ta urad je Sweitzer upravljal 24 let, do preteklega decembra, ko je zasedel pozicijo okrajnega blagajnika.

Preiskava je ugotovila, da so bile Sweitzerjeve sanje, da bo vlek milijone iz izdelovanja premogovne opeke, le sanje. V podjetje je vložil \$200,000 javnega denarja in vse izgubil. Takrat, ko se je upiral izgonu iz urada, je Sweitzer obljubil, da bo pokrpi primanjkljaj \$414,129 ali vsaj večji del te vsote iz investicij, katere je vložil v tisto podjetje. To podjetje je vodil Arthur Roberts, ki je umrl v januarju t. l. in zapustil dve "vdovi", ki sta se pričeli pravičniti za zapuščino, kar je bilo vzrok, da Sweitzer ni mogel dobiti dividend.

Informacije, katere je sedaj prejel državni pravdnik od odvjetnika Denisa Gradyja iz Los Angelesa, Cal., kjer živi oboje Robertovi "vdovi", govorijo, da sploh ne teče nobena pravda, ker Roberts ni zapustil ničesar. Imetjaj. Grady pravi, da je na podlagi rekordov dognal, da je Sweitzer v resnici investiral \$200,000 v tisto podjetje, ki je propadlo in je Sweitzer vse izgubil.

Bivši okrajni blagajnik se je pred kratkim zatekel k sodišču z namenom, da dobi urad, v katerega je bil izvoljen v preteklem novembru, nazaj. Obravnava proti Sweitzerju, ki je obtožen, da je pridržal \$414,129, se bo otvorila v jeseni, medtem pa državni pravdnik Courtney pripravlja nadaljnjo tožbo proti bivšemu okrajnemu blagajniku v zvezi s primanjkljajem, ki so ga odkrili v davčnem skladu, nad katerim je imel Sweitzer kontrolno.

Uposlitev brezposelnih na križiščih

Družinski očetje bodo imeli prednost

Chicago, 1. jul. — Policijski načelnik Allman in C. D. Pearson, član državne religine administracije, sta naznanila, da bo okrog 1300 brezposelnih, ki so sedaj na državni religini listi, dobilo delo kot čuvaji na nevarnih cestnih križiščih v bližini kopališč, parkov in javnih igrišč.

Ta sistem je religina administracija uveljavila 1. 1932 in sedaj ima uposlenih 2500 mož, ki regulirajo promet na cestnih križiščih v bližini šol. Letos bo prvič, ko bo nekoliko reducirana armada teh čuvajev opravljala svojo službo v poletju, ko so šole zaprte.

Poročeni moške in družinski očetje bodo imeli prednost pri uposlitvi. Vsi bodo spadali pod jurisdikcijo policijskih distriktov, v katerih področje spada reguliranje cestnega prometa.

POLITIČNE ŠPEKULACIJE O ČIKAŠKI KONFERENCI

Sklicatelj delajo preglavice neosnovana poročila o "tretji" stranki

COUGHLIN - LONGOVA SENCA

Washington. — (FP) — Sklicatelj čikaške konference o "tretji stranki", petim progresivnim kongresnikom, delajo razna neosnovana poročila in "avtoritativna" napovedovanja, kaj vse se bo zgodilo na tem sestanku v Chicagu dne 5. in 6. julija, velike preglavice.

To je razvidno iz intervjuja kongresnika Amleja iz Wisconsin, ki je rekel, da ni nobeno ugibanje merojajno. V to se nečejo spuščati niti sklicatelji — kongresniki Amle, Marcantonio, Schneider, Scott in Lundeen — in ne Howard Y. Williams, tajnik Farmarsko-delavske politične federacije. Tudi niso nikogar poverili, da bi govorili v njih imenu.

Sklicatelj delajo preglavice očitno razbodbano "vesti", da bosta na konferenci prisostvovala tudi "father" Coughlin, detroitski radiopridigaj, in senator Huey Long iz Louisiane. V washingtonskih krogih tega gibanja nečejo te vesti ne zanikati niti potrditi. Amle je rekel, da neki C. E. Wharton iz Kentona, O., ki je avtor te "vesti", nima nobenih stikov s tem gibanjem.

Slučajno je tudi o čikaški napovedi, da bo na tej konferenci prišlo do organiziranja "tretje" stranke. Amle je rekel, da ni nič takega na programu, ampak le zaupni razgovori in "eksplozije" o političnih smernicah, ki naj jih zavzame to gibanje. Znano je vsekakor, da bo navzočih več "tretjestranskarjev" Sinclairjevega kroga, ki zagovarjajo okupacijo ene ali druge stare stranke. Da bo na programu tudi vprašanje ustanovitve nove stranke in kakšna naj bo ta stranka, je tudi sigurno.

Howard Williams in kongresnik Amle pravita, da so sklicatelji "popolnoma zadovoljni z odzivi na to konferenco", kar je dokaz "velikega zanimanja" za to gibanje. Med zastopniki bo tudi Joseph Schlossberg, tajnik - blagajnik Amalgamated Clothing Workers unije, ki se je odzval vabilu.

Nadaljnje smrtne obsodbe v Rusiji

Tagil, Urals, USSR, 1. jul. — Šest oseb je bilo obsojenih na smrt zaradi umora Gregorija Bikova, boljševiškega pisatelja. Med obsojenci je tudi Paul Pestov, bivši sovjetski uradnik v tem mestu. Devet drugih, med katerimi sta dve ženski, je bilo obsojenih v zapor. Okrog 1200 poslusalcev procesa je pozdravilo obsodbo z aplavzom.

Sverdlovsk, USSR, 1. jul. — Trije uradniki tukajšnje sovjetske banke so bili večera obsojeni na smrt, ko so poneverili vladne loterijske dobitke.

Jack Dempsey na strani unije

New York. — Slavni rokoborec Jack Dempsey je pokazal svoje simpatije do organiziranega delavstva, ko je v svoji restavraciji pričel prodajati le unijski sladoled in odpovedal skeskega, ko je pri štirih družbah šlo na stavko 3000 izdelovalcev sladoleda za priznanje unije.

Slika kaže župane velikih mest na vzhodu, ki so se sestali na konferenci v New Yorku. Na tej konferenci so razpravljali o načrtih glede povečanja ameriške trgovine z zunanjimi državami.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta; za štiri leta: za Chicago in Kanado \$24.00 na leto, \$12.00 na pol leta; za tujostvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Come along to our meetings—Robustly discuss in our meetings the latest news and events. Robustly discuss the latest news, events, drama, poetry, etc. in our meetings, in a simple, clear, and practical manner.

Advertising rates on agreement—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Major in war, kar ima stih s letom:

PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Krik proti napredku

Človeška pamet je čudna stvar, čuden kompleks. Za vse se zanima, samo zase ne; povsod vtakne svoj nos, le sebe neče videti in poznati. Človek se je že od svojega začetka brigal za živali in rastline, sebe je pa zanemaril. Udomačil in poplemenitil je živali in rastline, sam je pa ostal divjak v mnogih ozirih. Prebredel je ves svet in tudi na tuje svetove rad šli, toda samega sebe se je komaj dotaknil. Človek najmanj pozna — človeka.

To je vzrok, da je še vedno toliko konfuzije na svetu, toliko različnih misli, religij, nazorov in sporov. To je tudi vzrok, da človeški razum — prehitva samega sebe. Znanost je plod človeškega razuma, kolektivnih umskih sil seveda, toda povprečna človeška pamet se rajši peča z najkompliciranejšim mehanizmom in ga izkorišča, kakor pa da bi pogledala v lastni mehanizem in ga izboljšala.

Skratka: povprečna človeška pamet se trese pred lastnim razvojem in lastnim napredkom.

To je rezultat evolucije. Znanost o človeku in njegovih umskih procesih je med vsemi najmlajša, zato je zaostala. Ta znanost je bila dolga tisočletja tabu — ni je smelo biti. To je vzrok, da je industrijsko inženirstvo daleč pred socialnim in biokemikalnim inženirstvom.

Zgodovina nam našteva nešteto primerov, kako težke boje je imela vsaka nova, napredna ideja, vsaka nova znanost in vsako odkritje, ki je imelo koristiti človeštvu in katero je ogražalo stare, napačne nazore. Na primer zdravilska veda se je morala boriti celih tisoč let po padcu starega Rima, da si je pridobila pravico raztelesovanja. Čerkev, ki je bila v srednjem veku najmočnejša vladajoča sila v Evropi, je smatrala disekcijo (rezanje mrtvega človeka) za strašno profanacijo ali osončanje človeškega telesa. Zdravniki so bili osovraženi in alkemiste so smatrali za čarovnike.

V zadnjih tristo letih so si razne aplicirane znanosti priborile svobodo s pomočjo demokracije in industrijske revolucije, toda socialne vede, ki se bavijo z organizacijo človeške družbe, in razne prirodoslovne vede, ki se pečejo direktno s človekom in njegovimi organizmi, so še danes osovražene. Povprečna človeška pamet civiliziranega človeka ne sovraži več zdravstva, mehanike inženirja, fizika, kemika, astronoma itd., še zmerom se pa boji socialnega analitika, biologa in sploh vsakega, ki poskuša prodreti v bistvo človeka in življenja. Povprečna pamet je še vedno tristo let odzad za tehnologijo. Ta povprečna pamet še vedno smatra človeka za dualno bitje, kar je največja zmot.

Strah pameti pred sabo je očiten dnevno. Pa ne bo ustavil razvoja in napredka. Dokaz nam je zgodovina. Razvoj in napredek se lahko samo zajezita, nikar se poženeta s toliko večjo silo naprej čim dobita izhodišče.

V srednjem veku so mislili, da je v poljedelstvu in fevdalizmu najvišja točka ekonomije, socialnega reda in vladavine; takrat so mislili, da je vse vodo in vsako iskanje česa novega znanja takratnih "modrosti" je bilo zločin, ki zasluži smrt. Potlačeni razum pa ni miroval in prinesel je dobo industrijo, kapitalizma in politične demokracije; prinesel je svobodo raziskovanja in izobrazbe. Dosti se je spremenilo, le povprečna pamet je ostala na stari gredi in danes si domišlja, da je to življenje, ki je danes, najvišja točka razvoja in dalje ne more več.

Razočaranje bo veliko. Vsi oni, ki mislijo, da je to, kar imajo danes, najboljša in nenačeljena, bodo v prihodnjem stoletju skrajno pozabljeni. Večina tega, kar je danes tako čedenega in smatranega za največjo človeško vrednoto, bo v bodočnosti samo še v muzejih na ogled potomstvu, ki bo pomilovalo svoje prednike. Socialna znanost, ki se je komaj v zadnjem stoletju porodila, bo preobrazila svet v docela novo obliko in dvignila povprečno pamet na višjo stopnjo.

Vsi oni pametnjaki, ki še danes grme, da so neki ekonomski in socialni principi večno dolni in večno veljavni, se motijo. Nič ni večno veljavnega! Današnji "večniki" naj se malo zamislijo v "večnike" v ardnjem in starem veku, njihove grmeče proklamacije naj malo pretehtajo, pa bodo videli, kako bodo o njih sodili bodoči "večniki". Manjšino "večnikov" bodo najbrže živele do konca človeštva in dvigale bodo krik proti novim idejam in novemu napredku. Ampak to ne bo ustavilo razvoja in korakanja človeškega razuma.

Glasovi iz naselbin

Vesti iz vzhodnega Oha

Bridgeport, O. — Kot zadnje leto, tako je bilo tudi teden pred 23. junijem, da je deževalo vsaki dan ko nalašč. Mislili smo že prekalici piknik konference Prosvetne matice JSZ, pa je zopet posijalo sonce in smo šli urediti plesalni pod. In zopet je začelo deževati.

V nedeljo zjutraj, dne 23. junija, je posijalo sonce in ozračje se je pričelo čistiti. Ljudje so pričeli prihajati na konferenco, ki je bila dobro obiskana. Ampak se je zopet pobačilo in ni obetalo nič dobrega. Kljub temu je prišlo tudi na piknik veliko ljudi. In ko je pričela deklamirati hčerka sobrata Zaitza iz Neffsa, je zopet udarila ploha. Imel bi nastopiti John Terčelj, a smo morali počakati, da je dež pognjal. In res ni bilo dolgo, ko se je zopet razvedrilo, vendar je pa dež napravil dosti blata in ostaršil ljudi. Ko se je razgalo, je nastopil sodrug Terčelj, ki je govoril o pomenu delavskega tiska in o 30-letnici Proletarca. Napravil je dober vtis.

Kar se tiče konference, je bila konstruktivna in napravila več dobrih zaključkov v prid delavskega pokreta. Tudi sodruginja se je pod vodstvom Albine Kravjanje napravila za nas dobro kosilo.

Udeležba na pikniku je bila večja kakor smo pričakovali. Zastopane so bile vse naše naselbine tega okrožja. Še celo iz Moon Runa je prišla Yeralova družina ter mrs. Tomc. Seveda nas niso pozabili naši domači simpatičarji. Priredba se je kljub slabemu vremenu dobro obnesla. Hvala vam vsem!

Dne 16. junija je pa imelo svoj piknik društvo 175 SNPJ v Piney Forku. Tudi tam so imeli veliko udeležbo. In kot so mi pravili Završnikovi in Nace Zlemberger, se je njih blagajna dobro opomogla.

Dne 25. maja je v bližnjem Martins Ferryju govoril Norman Thomas. Shoda se je udeležilo okrog 400 ljudi, kar je tudi več kot so pričakovali. Na poslušalce je napravil izborni vtis. On je bil prvi v teh krajih. Kot izgleda, smo tukaj na pragu novega zanimanja za socialistično stranko. Videli si med delavci tudi učitelje in druge belovratničarje. Kolekta je znašala \$35, kar je radi revščine veliko za tak shod.

Seveda so bili navzoči tudi komunisti s svojimi običajnimi vprašanji. Ampak Thomas ni kakšen navadni govornik. On je skoraj prej odgovoril kot ga je kdo vprašal, oziroma je že vnaprej znal, kaj ga bo vprašal. Če so tisti od navzočih, ki pravijo, da so za komunizem in za preobrat, dobro premislili in razumeli odgovore, se bodo pridružili socialistični stranki. Pristopili bodo namreč, če so res za preobrat. S Thomasom je bil tudi sodrug Caldwell iz Rhode Islanda, ki je bil skupaj v jačji z Debsom. Oba je spremljal tajnik državne organizacije R. Dullea.

Na 4. julija bo imela svoj piknik, kot je bilo že poročano, tukajšnja federacija SNPJ. Vrši se bo na George Thomasovih prostorih na Riley Hillu v Warwoodu, W. Va. Pričakuje se velike udeležbe, kajti v tem okrožju je precej družtev naše "jednote". Prostor je zelo pripraven in je vse na novo preurejeno za piknik. Za nje bodo igrali tamburaši pod vodstvom sobrata Theodora Vuzeliha. Torej člani SNPJ, ne prezrite 4. julija in pridite na ta piknik.

Delavske razmere so tukaj pod ničlo. Od 16. do 27. junija, ko to pišem, niso tukajšnji premogarji naredili še enega šihla. Tovarne tudi slabo obratujejo. Skozi dva tedna prej so rovi nekoliko bolj obratovali in se založili s premogom radi preteče stavke. Zdaj pa so baroni sami zastavkali. Tako se tukaj vleče že leto in pol in se bo še, dokler ne pride do preobrata kakor nam ga je orisal Thomas. Do tega bo prišlo. Edino, kar je potrebno, so delavske mase, ki bi se borile za preureditv. Samo od sebe ne bo nič prišlo. Ta masa smo mi delavci. Zato pojdemo na delo. Pristopite v socialistične klube, kjer obstoje, kjer pa ne, jih pa ustanovite.

Pretrpela nas je novica o nagli smrti sobrata in sodruga Franka Novaka v Milwaukeeju. On je prestal svoje. Boril se je

do zadnjega. Seveda je hinavsko hvaliti osebo, ko umrje, prej, ko je bil živ in deloval za preobrat današnjega sistema, pa voditi boj proti njemu. Novak je dosti delal in pisal v prid delavstva, zato mu ohranimo blag spomin.

Joseph Snoy, 13.

Zagonetka kapitalističnih kontradikcij

Bellingham, Wash. — Ker nikdo od tukaj ne poroča nič, sem si mislil, bom pa jaz nekaj papirja pomazal. Delavske razmere so tukaj ko drugod. Unijske aktivnosti so bolj slabe. Delavstvo je mrzlo, ker ne veruje svojim voditeljem. Če je v krivem ali pravem, naj sodi vsak sam. Kruta resnica je pač dejstvo, da vse stroške nosi na vse zadnje le delavstvo. Če tukaj in tam kaj pridobi, se ima temu samo sebi zahvaliti.

Mogoče tudi sem in tam propade mal podjetnik, ampak to je zopet nekaj, kar hoče velik podjetnik. Če uniči svoje konkuren-te, lahko dvigne ceno malo več kakor je pa dodal svojim delavcem. V tem stadiju je kapitalizem pač uničevanje na vseh koncih za sveti profit. Obsojati posamezne osebe, pa bili tudi kapitalisti, je nespametno. Kriv je pač sistem, ki je zgodovinsko doživel. Vsak hoče priti do denarja, in če je priložnost, se "zagrabli".

Kako odpraviti ta sistem in ga nadomestiti z boljšim, kjer bi se delalo za potrebo in ne za profit, je vprašanje, ki ima mnogo različnih odgovorov. Da pride enkrat do tega, je gotovo, ampak po kateri poti in kedar, tega pa nihče ne ve. Ker je ta sistem že tako visoko, da višje ne more, se lahko zgodi, da se bo pomikal nazaj kot je že izgledalo pod Hooverom.

Takrat so mnogi kapitalisti izgubili milijone, kljub temu ga pa hočejo nazaj in so proti Rooseveltu. Proti njemu so zato, ker je ustanovil Niro, katero je pred kratkim najvišje sodišče razveljavilo. In baš ta Nira je bila ustanovljena ne za delavce, ampak da se obvaruje kapitaliste še pred večjimi izgubami. Pozabiti ne smemo, da ima vsaka zgradba temelj, katerega je treba popraviti, če se zgrada prične rušiti. In ta temelj nagibajoče kapitalistične zgradbe je začel popravljati tudi Roosevelt, in sicer ne na vrhu ko Hoover.

Rooseveltu je zato treba dati kredit. On je skušal povisati delavcem plače tam, kjer so bile prenizke — prenizke so povsod. On jih je le skušal nekoliko poravnati, da s tem prepreči preveliko kompeticijo med industrialci. Zato je tudi skušal uvesti krajši delovnik, da se uposli več ljudi in s tem zviša kupno silo, kajti ta je tisti temelj, na katerem stoji profitariski sistem.

Zakaj so Niro proglasili za neustavno, mi ne gre v glavo, kar tudi ne, zakaj kapitalisti obsojajo Roosevelta. Sicer to ne delajo vsi, vendar pa večina. Saj jih vendar vleče iz te godlje. Oni bi morali pač vedeti, da se dvigajo delnice ali pa drugi predmeti te tedaj, če imajo kupca. Če teh ni, tudi cene padajo. In v Ameriki je dosti nas, ki bi radi kupovali, če bi imeli denar. To je tako enostavno, da bolj ne more biti. Iz tega razloga je Roosevelt tudi hotel zvišati plače, da dvigne kupno moč.

Kapitalisti radi naglašajo, da ima ameriški delavec najvišji življenjski standard, kar bo menda res. Ampak da so tudi v Ameriki največji milijonarji, o tem pa molče. Radi teh "viso-

Slika kaže eno od več slaščičarn, ki so bile pred kratkim zgrajene v Moskvi.

kih" plač so zgradili obširno mašinerijo, ki je pripomogla, da je toliko ljudi brez dela in na relifu. Svoje plače je delavec prejel in izdal za razne potreščine. Šle so po raznih kanalih v kapitalistične banke, kjer čakajo, da se kaj — "odpre". Ker pa ni bilo izgleda, da se bo kaj "odprlo", je kongres dovolil tistih pet milijard za javna dela — za izboljšanje delavskega položaja, pravi naivnež. Več resnice je na tem, da je bilo treba "nekaj" storiti, da se preprečijo nemiri, in stori nekaj za biznis, ter propadajoče farmarije. Oni dobro vedo, če narod ne dela, tudi biznismen nič ne prodaja in delnice gredo navzdol. To je glavno!

Smešno je, kako se meščanski isti boje komunizma, v isti sapi pa zagovarjajo izkoriščevalski sistem in ne vidijo, da baš ta sistem ustvarja radikalce. Teh je baže veliko povsod, tudi po ušiških. Je pač komedija. Kam naj gredo ti študentje s svojimi diplomami, ko izvrše študije? Druga uganika je, kako ustvariti skupno moč in obenem znižati delavcem plače?

George Gornik, 493.

O delavskih bojih v Racinu

Racine, Wis. — Ker že dolgo ni bilo nobenega glasu iz našega mesta, ki je drugo največje v Wisconsinu, naj nekoliko opišem delavske razmere in potek bojev, katere smo bili letošnje leto. Kakor vse povsod po U. S., tako je tudi v našem mestu delavstvo šlo v boj za boljše obstojnost. Imeli smo več stavk, katere pa so bile bolj lokalnega pomena. Ko je izbruhnila stavka pri J. I. Case Co., katere izdeluje traktorje in poljedelske stroje in je bilo prizadetih 2200 delavcev, takrat so pa nastopili naši sto procentni in napeli vse sile, da spravijo delavstvo nazaj na "pay roll" in tako dobijo iz njih, kar se pač da dobiti, da ne bi trpel njih business. Ker pa ima na podlagi demokracije vsakdo pravico si pomagati na boljše, se tudi našim 100 procentnežem ne more šteti v zlo, ako so se fantje postavili na stran kapitalistov.

Naj povem, kakšno taktiko so zavzeli. Uprava mesta sestoji iz župana, kateri je bil nekoč izvoljen na socialističnem programu, pa je pozneje opustil stranko, toda še danes drži z delavstvom. Imamo tudi enega socialističnega aldermana, katerega predlog, da ne sme policija rabiti solznih bomb in krepelcev nad delavci, so ostali mestni očetje (čeprav s kislimi obrazi) sprejeli. Tako je prišlo, da postavnim potom trgovska zbornica in drugi 100 procentneži niso mogli razbijati delavskih glav. Ker so videli, da jih policija ne uboga in da se sodnijska prepoved ne upošteva, so se pa naši veljaki poslužili (pa ne boljševiki) REVOLUCIJE.

Zbrali so se okrog 200 po šte-

vilu in so povabili župana na konferenco v mestno hišo. Nič hudega sluteči župan se je drage volje odzval povabilu onih, katere je večkrat vabil na konference v poravnayo stavke brez uspeha. Držali so župana proti njegovi volji dve uri.

Glavna slika: Katoliški duhovnik je protestiral, češ, da ima policija z bato nabasane količke. Z drugimi besedami: zahteval je policijo, ječe, špionažo, kar se konča v prisiljenih taboriščih. Tako zastopnik svete katoliške vere.

Drugi: Odvetnik je grmel, ako obstoječa administracija ne ugodijo zahtevi 100 procentnežev lomo ustvarili "defact" vlado in vzeli župana na izprevoz (ride) in postavili svojo lastno mestno administracijo.

Tretji—tovarnar—je izjavil, da ima puško 38 kalibra, "in ne bojte se, da je ne znam rabiti in jo tudi bom rabil v interesu demokracije." Z drugimi besedami: odprta revolucija proti obstoječemu redu.

In naš vsa spoštovanja vredni župan je moral poslušati vse to in medklice "v ječo z njim, obesite ga, vzemite ga na voznijo..." Toda ni se moč podal, obstal je ob svojih delavskih principih in na strani delavstva.

Stavka je bila po 83 dneh končana in to kakor vselej, ne v zadovoljstvo vseh. Glavni uspeh je bil moralnega pomena.

Delavstvo v Racinu je dalo odgovor 100 procentnežem na javnem shodu z udeležbo nad 4000 in pokazalo solidarnost z masnim shodom v mestni hiši, na odprti cesti in na javnem prostoru, in to brez vmešavanja policije. Ni ti eden policaj ni bil navzoč.

Ko so naši gospodje spoznali, da so se zamerili delavstvu, so se začeli priti po radiu in časopisu. Toda zavedno delavstvo si bo vzelo svoje iz te šole.

Vem, da se dogaja temu podobno tudi drugod in se bo dogajalo, dokler se ne bo delavec in farmer naučil misliti po svoji priprosti pameti. Dokler bodo za njega mislili advokati, farji in tovarnarji, se bo ponavljalo bojevanje, katero nas vodi v fašizem.

Karol Marx je klical: Delavci vseh dežel, združite se! Ako se mi ne združimo v socialistični stranki, nas bodo združili paraziti v strelnih jarkih in koncentracijskih taboriščih.

Dne 25. junija smo pokopali umrlega brata Ferdinanda Krumbergerja. Bil je član društva 68, dasi je živel in umrl v Girardu, O. Truplo je bilo pripeljano v Racine, Wis., kjer živi njegova soproga in šest sinov. Zalutajo družini naše iskreno sožalje!

Frank Jelenec.

Prešernov piknik 4. julija

Pueblo, Colo. — Slovensko pevsko društvo Prešeren priredi dne 4. julija velik ljudski piknik v lepem Prešernovem letovišču v Ryeju, Colo. Rojaki iz Pueblo in bližnjih naselbin so uljudno vabljeni. Petje, prosta zabava in ples.

John Germ.

Večja zmaga prodajalcev časopisja

Cleveland, O. — Vsi tukajšnji kapitalistični dnevniki — Press, News in Plain Dealer — so z unijo prodajalcev časopisja, v katero spada 1200 članov od osem do 82 let starosti, podpisali novo pogodbo za dve leti. Pogodba določa zaprto delavnico in mezidno lestvico od \$9 do \$16 garantiranega tedenskega zaslužka.

Rastlinarski čarodej

V Kozlovu, sedanjem Mičurinsku na Ruski je preminul v 81. letu svoje dobe Ivan Vladimirovič Mičurin, največji rastlinarski čarodej danjosti in eden prvih rastlinarjev na svetu. Njegovo ime je tako slovelo, da so ga imenovali ruskega Lutra Burbanka.

Že v rani mladosti se je Mičurin zanimal za sadjarstvo, in zelenjadarstvo, a šele v 34. letu se je polagoma začel uresničevati njegov sanjal je 6 ha zemlje in jo preuredil v drevenec. Potem je prehodil vso srednjo Rusijo in opazoval in v teh krajih nobenega pravega sadjarja.

Jel je torej uvažati žlahtne sadne sorte, toplejših krajev zapadne in južne Rusije. Prva mu je prinesla huda razočaranja; zimo je pobrala vse, kar je z velikim trudom gel čez leto. Zato mu je v glavo šinila misel, da bi bilo treba začeti z vzgajanjem polnoma novih sadnih sort. Ti poskusi so se obnesli šele čez dolgo vrsto let, na koncu pa dosegel svetoven uspeh: vzgojil je 312 novih sadnih sort, med njimi posebno znamenite bolne vrste: poldrugofuntno antonovko, Mirinovo brezemenko, več vrst bele fleurja, vanko in druge.

Danes z uspehom gojijo Mičurinov sadne ste že povsod v Rusiji, tudi tam, kjer ni bilo sadjarstva prej niti sledu. Od Vologde do sibirjarske, od Stalinske do Hibingorskega sosedstva Arktide, v ostrem podnebju severne Rusije uspevajo Mičurinov sadne vrste, go jabolčnih, hruskovih, višnjevitih in češnjih sort poleg raznega jagodičja. Rastlinarju čarodeju se je posrečilo vzgojiti niz novih sort peškastega in koščastega drevesa, drugim komaj 30 do 40 cm visokega drevesa. Te vrste so vzgojili s križanjem evropskih južnoruskih sadnih sort in Sibirici trdijo, da vprašanje sadjarstva za subarktične predelbirije po Mičurinovi zaslugi za vselej postavljeno.

Veliki botanik si je zastavil nalogo, vzgojiti najkvalitativnejše sadne sorte, kolikor je sploh možno, razširiti sadjarstvo v severnih krajih s saditvijo primernih jablan, hrusk, pelj in višenj ter približati polarnemu človeku tudi take kulture, kakor je vinska trta, malice, breskve itd. V svojih dolgoletnih raziskavah je dosegel prav mnogo in v zadnjih letih svojega življenja je pospeševal uspehe svoje dela s pomočjo Roentgenovih in ultravijoličarkov ter z ionizacijo. Krona Mičurinov življenjskega dela pa je ananasov aktinidij, miče, ki daje jagode izrednega okusa in je polnoma neobčutljivo za mrz. Davnin pred tega grmičja so rasi v mandžurskih gozdovih s presaditvijo na ruska tla pa jih je Mičurin napravil za sadež, ki bo pomenil severni raj, kar pomeni nam grozdje.

Največji model lune

V Los Angelesu grade velik planetarij, ki je dobavila tvrdka Zeiss iz Jene. Poleg planetarija samega v glavnem poslopu bodo v posetniki še dve zanimivosti. V eni iz stranskih kupol so namestili celostast, v drugi pa model lune. Celostast je naprava, ki metala s pomočjo posebnih zrcal vse daljino mesto dvorane močne solne žarke in delila v tri glavne žarke. En žarek bo na senčnik podobno solnce v premeru 60 Gledalec dobro lahko gledal kakor na filmu platnu, kaj se dogaja na solni površini. Drugi žarek bo padal v spektroheliograf, tretji pa bo jama iz njega samo tista luč, ki izvirane same prvine. Na ta način nastali posolnčne površine pokažejo gledalcem, kakta ali ona prva na solni površini razlik. S pomočjo tretjega žarka bodo lahko gledali primerjali svetlobno intenzivnost, odgovorjojoč posrednim prvinam, iz katerih obstojna površina.

Se zanimivejši kakor ta idealna šola svetloja bo model lune v drugi stranski kupoli, ki je skoraj že izdelan. Temelj za model lune fotografije, ki so jih napravili s pomočjo največjega daljnogleda na zvezdarni Mount Wilson. Fotografije je napravil Roger W. Wilson. Fotografije je napravil Roger W. Wilson, po poklicu arhitekt in navdušen astronom. Model meri v premeru 11 in pol metrov. Gledalec ga bodo premikajoče se zaslone tako da bo imel gledalec vtis, kakor da gleda solnce. To pa največji model lune na svetu.

Stratosferna raketa

Ruski letalski inženirji izdelujejo tako črte za stratosferno raketo, ki naj bi dosegla višino 40 km in se potem s pomočjo padala časi vrnila na zemljo. Ta raketa bo rabila raziskavanje kozmičnih in ozračnih prilik v izrednih višinah.

Po računih bi dobila raketa prillno hitrost 700 m v minuti in bi tedaj opravila svoj pot v 57 minutah.

Nje najvažnejši sestavni del je pripravljena regulira dovod tekočega kisika, snovi, ki raketo požene v višino. Eksplozijski snovi, ki kuriva so bili največja težava pri dosedanjih poskusih in videti je, da so jo ruski tehniki premagali.

V raketi bo prostora za 4 ali 5 malih instrumentov za merjenje temperature, vetra, učinkov kozmičnih žarkov. Ti instrumenti bodo avtomatično svoje delo šele potem, ko se raketa dvigne in se bo raketa vrnila na zemljo. Kdaj izvršijo poskus za stratosferno raketo, oziroma kdaj jo zgradijo, še ni znano.

Nova delavska telovadnica, ki je bila te dni slavnostno odprta v Moskvi.

Vesti s Primorskega

pozdravlja italijanske vojske, ki so "zmerom pripravljeni"

Kakor znano, so pa vsej Italiji ob 20-letnici tako zvane italijanske intervencije, ko je Italija napovedala vojno stari Avstriji, priredili velike fašistične parade in napore, po katerih je v Italiji članov fašističnih organizacij prešlo v organizacije milijoni kategorij! Tudi v Gorici take fašistične naborniške parade. Ob tej priložnosti je postal gorški nadškof Margotti poveljniku "Sot" vojske divizije generalu naslednje pismo:

Jutri, ko bo praznik slavnih italijanskih armad, ki se s ponosom odpravljajo na bojišča, da bi jih borili ali pa spijo v senci njihovih pokopališč, se bo dvigalo nebo vroča molitev za več uspešnih padlih vojakov in mojih prijateljev, ki so jih v Italiji dobili za vojske, ki so vseh pogumov in zmerom pripravljeni ...

Nadučitelj Tratin Fran konfirman na pet let!

Gorica, junija 1935. — Črna tragedija se bliža koncu. Tudi je o njej vedno prinašala in tako obveščala nadučitelja o enem izmed velikih fašističnih preganjanj na vasi zaradi naše knjižnice. V januarju t. l. smo poročali, da bila konfirmana Ružica Karel in Čuk Anton vsak tri leta, in sicer da sta bila konfirmani v italijanske afriške vojske, kjer bosta morala preživeti kazni.

Sedaj smo dobili vest, da je konfirman tudi bivši nadučitelj Fran, ki je bil v Črni nadučnik Posojilnice in hrast, njen tajnik in tajnik italijanskega društva. Konfirman ga na pet let. Ne vemo, ali so ga odpeljali, gotovo pa da bo moral prestati kazni na jugu. Ugodnemu delavcu gospodarskem polju niso mogli dokazati kake protizakonske stvari in ga zato zaradi sumnje na odstop od domačije s financijo. Ni nam znano, na kateri podlagi je bila izrečena.

Prejšnjih številkah našega lista smo poročali, da je marsikateri aretiranec resno obolevel zaradi neznošenja življenja in zaradi pretepanja in suženja postopanja. Kakor smo poročali, je v gotovih virov, ki priredijo posebno sodišče pet črnih aretirancev, in sicer: Franc, Rejce Franc, Rudolf, Lampe Ivan in Kavčič.

Če bodo sojeni ni mogoče odločiti, ker je posebno sodišče za zaščito države zelo obremenjeno s stotinami procesov iz Italije in posebno v zadnjem času s mnogimi procesi iz Juljske Krajine. Sedaj se nahajajo v italijanskih zaporih, kjer bodo postopani. Za Korošca Janko in Tomica Maksimiliana smo nikoli ne več poročali.

Če ni znano, kaka usoda ju je ne ve, ali bodo sojeni skupaj s ostalimi petimi ali pa ločeno. Gotovo je le to, da se bodo nahajala v ječi, ker ne nista še vrnila. Ostali aretiranci so bili počasni drug za drugim poslani domov, kamor so marsikdo vrnil s težko boleznijo zaradi dolgega trpljenja.

Prosen konfirman za tri leta

Gorica, 8. junija 1935. — Ta je bil pred tujkajšo politično konfiracijsko komisijo na tri leta konfirman Prosen, brivski mojster iz Ajdovščine.

Prosenova pot pred konfiracijsko komisijo je bila precej težka. Niti mesec ni pretekel, da je razglašena. To jasno kaže, da Prosen faktično ni nikoli zakrivil, razen onega, kar mu namenoma naprtli na ramena.

Kot poročajo iz Ajdovščine, je Prosen aretiran na podlagi sumnje, izvirne od nekega domačega (govora). Ovdal ga je prejel kot plačilo in ga je 60 ur. Kot smo že poro-

govori o druzem kot o bližajoči se vojni. Velika brezposelnost in črna beda je pripravila odhajajoče od tega, da gredo z mislijo: umiramo od lakote doma ali tam doli je pač vseeno.

Prostovoljcem dajejo vsemogoče obljube. Tako so obetali, da dobi vsak posameznik ob odhodu v Afriko plačan znesek 1000 lir. Tu in tam se še dobi kakšen, ki upa, da si z odhodom izboljša vsaj za nekoliko lasten položaj.

V nekaterih krajih Italije se vrši ob mobilizaciji posameznih letnikov ravno tak teror kot v Juljski Krajini. Na domove vpoklicanih prihajajo uniformiranci in odvažajo mladeniče v avtomobilih in vozovih do postaj ter dalje do vojaških poveljstev.

V videmski pokrajini so obljubili prostovoljcem 2000 do 2500 lir nagrade ob odhodu. Mnogi družinski očetje, katerih otroci od velikega pomanjkanja stradajo, so v tej obljubi videli vsaj začasno odpravo. Pa so bili že ob prijavi zavrnjeni, češ, da niso dovolj dobri državljani in da bodo že svoječasno vpoklicani.

Kako vplivajo vojne priprave na prebivalstvo v Juljski Krajini

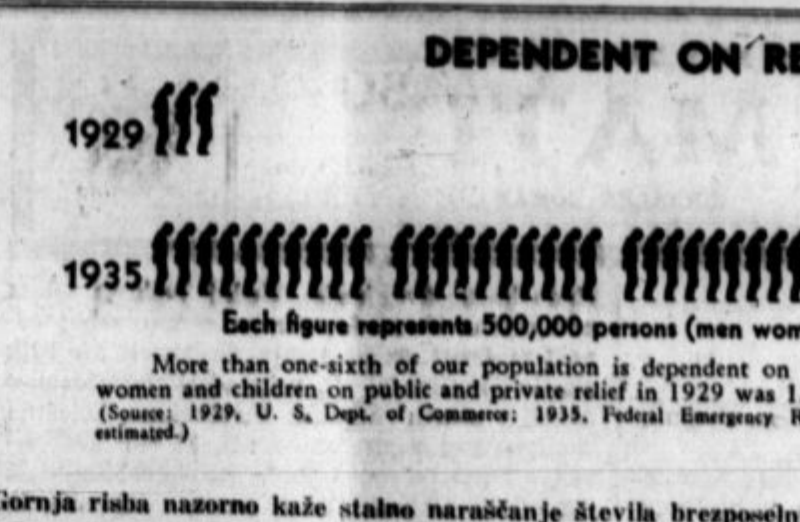
Trst, junija 1935. — Ze lasko jesen se po nekaterih krajih ob meji širile vesti, ki so jih trošili Italijani sami, češ, da bodo vsi obmejni kraji izpraznjeni in ljudstvo poslano v notranjost Italije. Te vesti, ki so bile širjene s posebnimi nameni med našim prebivalstvom ob meji, so polagoma utihnile, zlasti ker je mrzlična naglica pri utrjevalnih delih ob meji polagoma popuščala in končno so bila ta dela ponekod popolnoma prekinjena.

Alarmantne vesti o potrebi priprave za vojni pohod nad Abesinijo, ki jih dan za dnem prinaša italijansko časopisje, radio in vedno vztrajnejša in aktivnejša propaganda v fašističnih organizacijah pa so med naše ljudstvo sploh, zlasti pa med ono ob meji zasejale ugibanje in nemir. Marsikakšen kmetič je ugovarjal letošnjo pomlad, naj li obdelajo svoje polje ali naj ga pustijo. To ugibanje in nemir podpirajo italijanski priseljenici kot učitelji, postarji, karabinjerji in drugi, ki ob raznih prilikah plašajo naše ljudi s pomilovanjem, češ, mi bomo odšli, ko se bo pokazala prava nevarnost, toda reveži domačini, ki si ne boste mogli pomagati. Tako je postal spomin na dogodke pred dvajsetimi leti bolj živ kot kdaj prej.

Kljub strogi prepovedi in znanju s posledicami se po naših vaseh razpravlja in ugiblje o vojni in njenih posledicah. Ljudstvo dan za dnem napeto pričakuje novih poročil in mrzlično spremlja vsak dogodek, ki je v zvezi z vojnimi pohodi nad Abesinijo. Mnogo vznemirjenja vzbujajo dejstva, da se marsikateri izmed vpoklicanih mladeničev, ki je bil odposlan v Afriko, ni od svojega odhoda iz Evrope še nič oglasil. Taki služaji navajajo ljudi na misli, da se je v Afriki že vnela vojna, da se je potopila ladja z vojaškim transportom itd.

329 bolnih delavcev se je vrnilo v Italijo

Trst, junija 1935. — Italijanski fašistični časopisi so prinesli kratko, a toliko bolj pomembno vest, da so prišle nekatere ladje iz pristanišč vzhodne Afrike in da so pripeljale s seboj 329 več ali manj težko obolelih delavcev. Največ jih je obolelo za malarijo in ker niso še izvršili in zgradili mnogo predvidenih bolnišnic in zavetišč za bolnike, so morali sedaj poslati večje število obolelih na zdravljenje v domovino. Med drugimi sta tudi dva bolnika iz Trsta.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

O VOLITVAH IN RAZMERAH NA HRVAŠKEM

Govor notranjega ministra. — Mnogo kmetov na Hrvaškem ubitih, mnogo ranjenih. — Izgredi ob volitvah in po volitvah. — Nadškof Bauer intervju pri regentu

Ljubljana.

Dne 14. junija je na skupščinskem zasedanju imel velik govor notranji minister Velič Popović. Govoril je o volitvah na Hrvaškem in o dogodkih, ki so s tem v zvezi, hkrati pa je s svojim govorom odgovoril opozicijskim resolucijam, sprejetim v Zagrebu, in odgovoril je zagrebškemu nadškofu Bauerju, ki je pred tednom bil v Beogradu ter obiskal razne visoke instance ter bil sprejet tudi v avdienco pri knezu-namestniku Pavlu, kateremu je izročil obširno spomenico o nasilju na Hrvaškem. O tej spomenici so pisali mnogi zunanji listi, Jugoslavija pa je zvedela zdaj iz odgovora notranjega ministra o vsebini te spomenice.

Kakor posnemamo iz ministrovega govora, govori škofova spomenica o hudem volivnem terorju na Hrvaškem in o izgredih po volitvah, pri katerih so orožniki na mnogih mestih uporabili orožje ter postrelili in z bajoneti pobili mnogo kmetov. Samo pri enem izgredu je bilo ustrelenih 11 kmetov, mnogo pa ranjenih. Do takih izgreдов je prišlo na mnogih mestih, pobitih je mnogo kmetov, orožnik ni bil ubit nobeden, pač pa je bilo nekaj poškodovanih. Nadškof navaja v svoji spomenici vse primere in navaja imena vseh žrtev. V spomenici pravi, kako mu verniki z vse Hrvaške in duhovniki pošiljajo pisma — mnogi iz zaporov — kakšno nasilje izvajajo oblasti nad opozicijskimi kmeti. Nadškof trdi v svoji spomenici, da se ne vmešava v politiko in da ne protestira kot politik, marveč protestira le kot človek in škof, pa tudi kot Hrvat, da oblasti ne postopajo po zakonu. Dopišča, da so tu in tam manifestacije in nastopi prekršili zakonske meje, toda v takem primeru naj oblast poseže po legalnih sredstvih, ne pa da pošlje nad goloročne kmete orožnike z nabiti puškami in nasajenimi bajoneti, ki potem streljajo in koljejo poštene hrvaške kmete. Pri nekem napadu orožnikov na kmete je neki orožnik z bajonetom dobesedno zaklal starca, zasadel mu je bajonet v vrat, da je izkerval.

Nadškof Bauer je po želji in tožbah kmetov, duhovnikov in škofov kot vodja jugoslovanskih škofov sestavil spomenico z natančnimi podatki in imeni ter jo pred dobrim tednom izročil osebnemu regentu knezu Pavlu v Beogradu.

Notranji minister Popović je v dolgem govoru odgovarjal na trditve spomenice in poročila tujih listov.

Minister je izvajal med drugim: Na Hrvaškem so izvajali nasilje opozicijskega. Ti so že pred volitvami grozili vsem, ki niso opozicijskega, da jih bodo pretepili, ubili, jim zažgali domačije, seno. To nasilje se je stopnjevalo in doseglo vrh v dan volitev. Ze prej so se domenili, da se bodo v masah udeležili volitev in da bodo ves čas volitev stali v skupinah v bližini volišča in da bodo ob pohodu na volišča demonstrirali s hrvaškimi zastavami. Na dan volitev so opozicijski agentje zbirali na vse zgodaj svoje pristaje, omahiljce pa kar s silo vzeli med se, uvrstili v vrste ter s hrvaško zastavo na čelu odkorakali na volišča, kličoč pri tem proti vladi, proti kralju, za Mačka in za hrvaško svobodo. Na nekaterih voliščih so vdrli na volišča ter zahtevali, naj ti in ti ljudje volijo pred njihovi očmi, da bodo slišali, za koga glasujejo. Ljudi, ki so vedeli o njih, da bodo glasovali za vlado, so nekako izločali, da niso mogli od hiše, če pa je le kdo prišel na volišče, so ga potem ozmerjali, psali, ga napadli dejansko ali mu tudi zažgali seno, domačijo.

Na dan volitev so po vsej Hrvaški širili izmišljene, fantastične novice, kakor: velika zmaga opozicije, Maček zmagovalac, vlada demistjonirala, ministri beže z letali itd. Prišlo pa je na mnogih krajih tudi do incidentov.

Tako je baže neki duhovnik naščuval opozicijske v Poddarstvu in Sibiriju v izgrede, v katerih je morala nastopiti žandarmerija, ki je uporabila orožje ter ustrelila 11 kmetov. Kmetje so metali kamenje, dajali znamenja za upor po drugih krajih, orožniki so morali streljati.

V Ribruv in Dalmaciji so kmetje s koli in kamenji napadli orožniško in finančno patruljo, ki je morala uporabiti orožje.

V Dragatušu v Bel Krajini so kmetje napadli volivni odbor. Nastopila je žandarmerija, en kmet ubit.

Do podobnih spopadov je prišlo še v več drugih krajih, povajali pa so se tudi po volitvah. S trditvijo, da so volivni rezultati potvojeni, da je vladna lista kradla glasove Mačkovih listi, so kmetje demonstrirali. Tako se je v Pazarištu v peruškiškem okraju zbralo kakih 100 kmetov ter korakali v Gospić protestirali, češ, da je volivni rezultat ponarejen. Orožniki so jih ustavili in dejali, da ne smejo vsi korporativno. Izvolijo naj tri zastopnike, drugi pa naj se vrnejo. Kmetje so izbrali tri zastopnike, a že so se oglasile puške. Več kmetov je bilo ubitih.

V Kravarskem v zagrebški okolici so kmetje napadli orožnike s kamenji in nekdo je vrget v enega izmed orožnikov sekuro. Orožniki so streljali in ubili dva kmeta, štiri pa težko ranili. V zagrebški bolnici leži več oseb, ki so bile ranjene pri zadnjih izgredih.

Minister je v svojem govoru obožl tudi mnoge duhovnike, zlasti katoliške, češ, da so v cerkvah agitrali za Mačkovo listo. Prav tako obožuje mnoge predsednike volivnih komisij, da so kot Mačkovi pristali agitrali za Mačkovo listo na samem volišču, kar ni dovoljeno. Nekateri so ob vsakem volivcu, ki je rekel, da glasuje za Mačka, vzkliknili: Zivjo!

Tako je govoril minister. Navajal je tudi, kako je vlada dala vsem listam in vsem strujam možnost, da nastopijo pri volitvah in kako je dovoljevala shode opozicije, prepovedovala pa jih je tam, kjer so računali, da utegne priti do izgrediv. Navajal je gesla, ki so jih širili opo-

zicijskonalci in smatra za dovolj resne tudi dovtype in lahkomiselnosti kmetov kje v zakonih vaseh, češ, da bo Maček postal kralj hrvaški itd. — govornice, ki jih pač nihče ne more vzeti resno.

Ministrov govor so objavili vsi dnevniki v državi ter so ljudje pridno segali po listih, da si vsaj po tem govoru sestavijo približno podobo o dogodkih ob volitvah in po volitvah na Hrvaškem. Spomenica nadškofa dr. Bauerja seveda ni bila objavljena nikjer v državi, pač pa so o njej poročali tuji listi, ki imajo zvezo z meščansko opozicijo v Jugoslaviji.

Evangelisti proti profitnemu sistemu

Zahtevajo podržavljenje industrij

Buffalo, N. Y. — Newyorški evangelisti so na svoji letni konvenciji sprejeli enega najradikalnejših programov, kar jih je še kdaj prišlo pred kakšno cerkveno zborovanje. Sprejet je bil brez opozicije in naglasna potreba miru, demokracije in socializiranja industrij.

Zborovalec ga je predložil rev. Rodney Heckman iz Buffala, predsednik komisije za študiranje socialnih problemov in krščanstva. Program poudarja potrebo po popolni spremembi v eklesiastični, ekonomski, socialni in politični strukturi naše dežele in po vsem svetu. Taka sprememba je mogoča le s prehodom iz družbe, ki je motivirana po profitu, iz privatnega lastništva v kolektivno lastništvo vseh produktivskih sredstev, iz kapitalistične ekonomije v zadržno človeško družbo, kar je socialistično načelo.

Kadar bo tudi Ameriška delavska federacija sprejela tako radikalen program in se v naslednje izrekla za socializem, tedaj bo ameriško delavstvo stopilo na novo pot in raztegnilo bo svoj boj proti kapitalizmu na vsej fronti.

Tatvina spirita. — Iz Ljubljanske pivovarne Union je bilo zadnje čase ukradenega precej spirita. Zda so prišli tatovom na sled. Seveda so ti aretirani tatovi po večini precej malo krivi, glavni krivci so pač trgovci, ki so kupovali ta ukradeni spirit ter ga porabljali za produkcijo žganja. Spirit je precej drag, po 40 Din liter, tega ukradenega pa so proizvajalci žganja kupovali precej ceneje. Tako so morda krajo tudi sami organizirali. Kot storilce so aretirali neke delavce in delavke iz Zgornje Šiške in Smartna ob Savi. Našli so pri njih mnogo steklenic in pločevinastih posod, v katerih so tihotapili žganje. Pri neki osumljenki so našli kaseto s 30.000 Din denarja v gotovini in hranilnih knjižicah. Aretacije so izzvale razburjenje v krogih nekaterih trgovcev in producentov žganja. Kradli pa gotovo niso dolgo, saj je tovarna okodovana za okrog 40.000 Din, kar gotovo ni mnogo, ker je spirit pač zelo drag. Aretiranci so dejanje priznali, preiskujejo pa zadevo še dalje. Bomo videli, kdo se bo nazadnje pokazal kot glavni krivec in finansier — toda tega najbrže ne bomo brali nikjer!

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Slika kaže angleške bojne ladje v pristanišču Singapore na Daljnem vzhodu.

—Federalist Pictures.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALNI ROMAN

— Ne bom govoril!
— Vanilij Gusev!
— Tudi ne!
— Bukin Fjodor!
Bledi, uveli mladenič se je okorno dvignil, zmajal z glavo in dejal medlo:
— Sramujte se... Okoren človek sem, a pravico le razumem!... Roko je dvignil nad glavo in umolknil z napol zatisnjenimi očmi, kakor da bi se zamaknil nekam v daljavo.
— Kaj? — je razdraženo in začudeno zakričal stari in se naslonil na stol.
— Ze prav...

Bukin se je mrko spustil na klop. V njegovih temnih besedah je bilo nekaj ogromnega in važnega, nekaj žalostno čustvočnega in nalivnega. Vsi so čutili in celo sodniki so prisluškovali, kakor da bi pričakovali odmev, glasnejši od teh besed. In na klopih za občinstvo je vse zamrlo, le tiho plakanje je zatrepetalo v zraku. Potem se je državni pravdnik nasmešnil in zmajal z rameni, načelnik plemstva je zamolklo zakasljaval in zopet se je zbudil šepet in se nemirno vil po dvorani.

Mati se je sklonila k Sizovu in vprašala:
— Ali bodo govorili sodniki?
— Je že vse končano... le še sodbo razglase...
— Druga ne?
— Ne...
Ni mu verjela.

Samojlova se je nemirno premikala na klopi, zadevajoča mater z ramo in s komolcem, in tiho govorila možu:

— Kaj je to? Kako je le mogoče?
— Vidiš, da je mogoče...
— Kaj pa bode ž njim, z Grišo?
— Molči... potrpi...

Vsi so čutili, kakor da bi se bilo v njih nekaj premaknilo, razrušilo, razbilo; ljudje so nedoumno migali z zaslepljenimi očmi, kakor da bi pred njimi zagorelo nekaj žarkega, v nejasnih obrisih in z neznanim pomenom, ampak s strašno privlačno silo. In ker niso razumeli velike stvari, ki se je nenadoma pojavila pred njimi, so naglo zamenjavali novo čustvo z malim, očitnim in razumljivim čustvom.

Stari Bukin se ni nič zatajeval in je zašepetal glasno:

— Dovolite... zakaj pa ne puste človeka do besede? Državni pravdnik sme govoriti, kolikor le hoče...

Poleg klopi je stal uradnik, migal z rokami ljudem in polglasno govoril:

— Tiho... Tiho...

Samojlov se je naslonil nazaj in godel za hrbtom svoje žene:

— Dobro, recimo, da so krivi... Ampak razlože naj nam! Zoper kaj pa so nastopili? Zoper vse?... Rad bi razumel! Tudi jaz imam svoj interes... Kje je resnica? Rad bi vedel... dajte, naj povedo!

— Tiho! — je vzkliknil uradnik in mu zagrozil s prstom.

Sizov je mrko kimal z glavo.

A mati je strmela na sodnike in videla, da so se vse bolj vzemirjali razgovarjaje se drug z drugim z nerazumljivi glasovi. Hladen in opolek glas njih govorce se je dotikal njenega obraza in zbujačel trepet na njenih licih, neprijeten, bolehen občutek v ustih. Materi se je kar zdelo, da govore o telesu njenega sina in tovarišev, o krepkem, golem telesu, o mišicah in udih mladeničev, polnih goreče krvi in žive sile. To telo neti v njih zlobno, brezsilno zavist beračev, vztrajno poželjenje izčrpanih bolnikov. Z ustni cmokajo in obžalujejo ta telesa, sposobna za delo in za bogastvo, za na-

slado in za stvarjanje. Sedaj bodo ta telesa odtegnjena življenju, odreko se mu, seboj odneso možnost, da jih imajo, da izkoristijo njih silo in jo uživajo. In zategadelj zbujačo mladeniči v starih sodnikih maščevalno, bolešno razburjenost različen zveri, ki vidi svež živ, a nima več moči, da bi ga pograbila, ki je izgubila sposobnost, da se nasiti s tujo silo, in bolešno gode, bolešno tuli, videč, da mu uhaja vir nasičenja.

Ta sirova in čudna misel je privzemala tem določnejšo obliko, čim pozornejšje je motrila mati sodnike. Nič niso skrivali, tako se ji je zdelo, nemirnega poženja in brezsilne zlobe lačnih, ki so časih mogli obilo požreti. Njej, ženski in materi, kateri je telo njenega sina zmerom dražje od tega, kar se imenuje duša, je bilo strašno videti, kako so njih potuhnjene, ugasle oči polzele po njegovem obrazu, otipavale njegove prsi, pleča, roke, se trle ob goreči koži, kakor da bi hotele zažareti in segreti kri v okorelih žilah, v izčrpanih mišicah napol mrtvih ljudi, oživljenih nekoliko s poželjivostjo in zavistjo k mladem življenju, ki so ga morali obsoditi in odvzeti sami sebi... Zdelo se ji je, kakor da bi sin čutil vlažne, neprijetno ščegetajoče poglede in da se trepetaje ozira nanjo.

Pavel je gledal materi v obraz z nekoliko utrujenimi očmi, mirno in prijazno. Časih ji je pokimal z glavo in se posmejal.

— Kmalu nastopi svoboda! — ji je govoril ta nasmeš in pogladil materino srce z mehкими rokami.

Naenkrat so vstali vsi sodniki. Tudi mati se je nehote postavila na noge.

— Odhajajo! — je dejal Sizov.

— Po sodbo? — je vprašala mati.

— Da...

Nje napetost je naenkrat popustila, telo je prevzela duša, vroča utrujenost, obrvi ji je zatrepetala in na čelu se je pokazal pot. Težko čustvo razočaranja in užaljenosti se je vilo v njeno srce in se brž prerodilo v duševno zaničevanje sodnikov in sodišča. Začutili so bolečino v obrvih je segla z dlanjo po čelu, se ozrla — sorodniki obtožencev so stopili k omrežju, dvorano je napolnil zamolkel razgovor. Tudi ona je stopila k Pavlu, krepko stisnila njegovo roko, zaplakala od žalosti in radosti. Pavel ji je dejal prijazne besede, Malorus se je šalil in smejal.

Vse ženske so plakale, bolj iz navade kot od gorja. Gorja, ki kakor nenaden, top udarec po glavi vzame zavest, pravzaprav ni bilo; le žalostno čustvo je bilo, da se je treba ločiti od otroka, a tudi to čustvo je tonilo in se razkrajalo v vtiskih tega dne. Očetje in matere so gledali na otroke s čudnim čustvom, ki se je v njem nezaupnost do mladine, zavest nadkripljevanja otrok zivala s spoštovanjem do otrok. Bridka, usiljiva misel o bodočem življenju se je obrusila ob radovednost, ki jo je zbujačela mladina, smelo in nebojazljivo govoreča o drugem, boljšem življenju. Čustva so se zadrževala, ker jih ni bilo mogoče izražati, besede so se tratile obilno, ali razgovor je bil o preprostih rečeh, o perilu in o obleki, da treba ohraniti si zdravje in ne dražiti gosposke za prazen nič.

— Vsi so utrujeni, prijatelji! — je dejal Samojlov svojemu sinu. — Mi in oni...

A Bukin je mahaje z rokami prepričeval svojega mlajšega brata:

— To ravno — pravičnost! Drugega ne! A tega ne morejo poznati.

Mlajši Bukin je odgovoril:

(Dalje prihajajo.)

Frank Barbič, Cleveland:

'Nasprotnik katoličanstva'

(Nadaljevanje iz konca.)

Kmalu nato je škof poslal kaplana v daljno hribovje na Gorenjsko. Zaplakal je, še bolj pa Nežika, stare žene pa so se sramovale, da so imele v svoji sredi takega kaplana. Fantali niso smeli in takrat sem spet malo več vere izgubil v katoliške duhovnike.

Nastopila je jesen in z njo školsko leto. Šel sem v tretji razred k učitelju Ravnikarju. Računal sem, če se bom dobro učil, da se morda usposobim za meščansko šolo. Učil sem se tudi nemščine tri ure na teden in za dva goldinarja na leto. (Ta dva goldinarja še vedno dolgujem, toda nadučitelj je že davno mrtav.) Nekako tri mesece je šlo vse ko po loju; zemljepisje, zgodovina, slovstva, računstvo — kot bi rezal. Risanje in pisanje je šlo bolj s težavo, ampak šlo je. Krščanski nauk? Kdo se je več bral? Saj sem opravič zavezan predpise, česar sem se tudi pošteno veselil.

Medtem je prišel novi kaplan Rafael, precej podoben Vilčetu, kajti tudi ta je imel ali eno

kolesce preveč ali premalo, kakor se vzame. In pa novi škof in nov katekizem po Jegliču Bonaventuri. Baš ta katekizem je povzročil, da sem zgubil vse veselje do nadaljnjega učenja. Ker se nisem hotel učiti verouka, me je Rafael kaznoval z zapornim po šoli. Pri tretji kazni sem ušel iz šole in celih štirinajst dni se nisem prikazal več v njej. Očetu so poslali pozivnico, prišla pa je v roke meni in hajd z njo v šolo k nadučitelju na odgovor in zagovor. Zakaj ni oče prišel, mu nisem povedal, dejal pa sem, da sedaj stanujem pri teti.

— Ti si kot vojak, ki vrže puško in nahrbtnik stran in pravi: 'Nočem več služiti.' Ker pa si nadarjen fant in smo te hoteli poslati v srednjo šolo, zato glej, da prideš nazaj!' me je nagovarjal nadučitelj.

Ubogal sem ga in se vrnil v šolo. Pa zopet tisti Rafael se seveda spet zapor. Izostal sem in ni me bilo več.

Franc Kosten je na Hrvaškem izdeloval opeko. Spomlad je bila v deželi in — k njemu! Predno je odšel sem ga zaprosil:

— Ko boste ali na Hrvaško — ali bi me vzeli s seboj, da bi odnašal opeko?

— Ne, ti si še premlad in pa prešibak. Sicer pa letos ne grem

na Hrvaško, ampak gor k Sevnici. Ali bi morda šel služiti k meni?

— Ne.

Kosten je odšel in s seboj vzel dva starejša fanta. Čez par dni se je eden vrnil, mojster pa je sporočil ženi, naj mu pošlje drugega fanta. Ona je vprašala mene. — Moja plača je bila devet goldinarjev na mesec in polenta ter sir. Spali smo na alami z bolhami. Delali smo od zore do mraka. Po delu sem bil vselej strašno utrujen; čim sem se vlegel, sem takoj zaspal. Komaj sem legel, že sem moral spet vstati — bilo je jutro. Ampak vztrajal sem. Medtem je mati prejela iz šole pozivnico. Ona ni vedela, kako njen sin težko gara in se učil za bodočnost.

Po treh mesecih težkega dela je bila sezona končana in vrnil sem se domov z 31 goldinarji v žepu. Moji sošolci so mi zavladali to srečo. Šola je takrat že končala in jaz sem dobil novo obleko, katero sem si prvič sam zaslužil. Dobil pa sem tudi uro. Kmalu po tem sem šel služiti v graščino blizu Sevnice. Tam sem služil za pastirja in hlapca obenem. Ko smo v jeseni toliko jabolka in jih pripravljali za stiskalno, so mi vedno dali v roke največji bat; ob nedeljah, ker sem bil najmanj-

ši, so mi pa dali tudi najmanjši kos mesa.

Imeli so dve dekli in hlapca Petra. Rozika je bila pobožno dekle in je kajpak tudi rada molila. Nežika in Peter nista marala za molitev. Toda Peter je kljub temu včasih molil, ker je rad imel Nežiko, ki pa ga ni marala. Ko sem tam služil okrog šest tednov, se je nekega dne Rozika odločila, da gremo vsi skupaj v kapelico rožvenec moliti. Temu sem se uprl. Nagovarjali so me, naj grem, ker imajo v kapelici podobo, ki "igra muziko", pa sem se udal. Rozika je v kapelici seveda pričela takoj rožvenec moliti; čim je skončala enega, je pričela že drugega, nato pa še tretjega. To me je tako ujezilo, da sem jo hotel pobrisat ven. Ker pa je poleg mene sedel Peter, nisem mogel. Zato sem stopil na klop in preko Petra. Takrat sem pa telebnil in si zvinil roko. Seveda sta najini spremeljevalki trdili, da me je Bog kaznoval, ker nisem hotel moliti. Dejal sem, četudi bi me še enkrat kaznoval, da ne bi molil.

Po treh mesecih hlapčevanja na graščini sem se vrnil domov ter se javil za obisk ponavljalne šole ob četrtkih. Ze pri mojem tretjem obisku pa se je pripetilo nekaj čudnega in neprijetnega.

Sedeli smo v šoli in se učili, kakor navadno. Ob 11. dopoldne je nenadoma vstopil v sobo učitelj "s kozjo brado". Tisti četrtek nas je poučeval nadučitelj Ravnikar. "Kozjebraček" je poklical ven nadučitelja in po par minutah sta se vrnila. Učitelj me je vprašal, če poznam Janeza Mežnarica. Trenutno se ga nisem spominjal, dasi so mi součenci povedali, da je z nami pohajal drugi razred ljudske šole. S tem me je učitelj nečesa osumil in nadučitelju dejal: "Dise, dise!" Razumel sem toliko, da gre radi mene, nisem pa vedel zakaj.

Pripetilo se je takole. Zena trgovca Bruderja je imela svoje dekile in Janez Mežnaric je tudi služil pri Briderjevih. Nekega dne je brez sledu zmanjkal s svetilke senčnik, vreden okrog deset kron. Sum je padel na Mežnarica. Tepli so ga in mučili, pri čemer je pomagal tudi učitelj. Tako dolgo so ga mrevvarili in mlátili, da so končno iz njega izsilili "izpoved", v kateri je priznal, da je on vzel senčnik in ga dal — meni! Brž je šla Bruderjeva gospa k moji materi in ji povedala, kaj se je zgodilo. Čim sem to slišal, sem vzel dolg nož, ga dal v žep in hajd nad Mežnarica!

"Kdaj si ti meni dal kak senčnik?" sem ga arditno vprašal, ko sem prišel do njega.

"Saj ga niti imel nisem! Razbilo se ga dekile, krivdo pa so zvrgele name. In ker so me tepili in mučili, sem bil prisiljen podati izjavo. Rekel sem, da sem ga vzel in dddaal — tebi."

Po tej njegovi izjavi sem odšel, ker sem bil popolnoma prepričan, da je govoril resnico. Smilil se mi je. Čim je mati izvedela o tem podlem izsiljevanju je proti trgovčevi ženi vložila tožbo za razžaljenje časti. Pri obravnavi je bilo sodišče naklonjeno trgovčevi ženi posebnito zato, ker je podkupila nekega paglavca, naj priča, da je videl, ko sem nesel senčnik. Pri tem pa se je paglavec zagovaril, ko je dejal, da me je neki 17-letni fant lovil, da mi vzame senčnik, dotični fant pa ni o vsem tem ničesar vedel. Kljub temu dokazu se je izkazalo, da so bila tudi tamkajšnja sodišča na strani bogatih kakor so v Ameriki.

Naslednjo pomlad tik pred velikoonočjo je dekan Stark umrl. Pokopan je bil z velikim pompom. Udeležili so se duhovniki iz več krajev in velika množina faranov. Kaj in kako je bilo z njegovo kuharico-nečakinjo, mi ni znano. Dekan je umrl in vsi grehi so mu bili odpušteni.

Spet sem dobil delo pri opekarjih in zopet sem nosil opeko do konca sezone v jeseni.

Moj stari oče je ob četrtkih pomagal tajniku v občinski pisarni. Odpravil sem se k njemu in ga zprosil, da mi pomaga dobiti delavsko knjižico. To je

seveda storil, četudi še nisem dopolnil 14. leta starosti.

"Kam boš šel?"
"V fabriko," sem se odrezal staremu očetu.

Pozneje, ko sem bil že v Ameriki, sem izvedel, da je prej omenjeni kapucinar neznano kam izginil. Kam, tega niso vedeli, vedeli pa so za vzrok — ker je grešil. Baje so ga zasačili v hlevu pri nemoralnem aktu... Tam je bila kobila, poleg pa koš za seno. Ali je kapucinar spovedoval kobilo ali molil, o tem mi niso pisali.

Blizala se je zima in odločil sem se, da grem s trebuhom za kruhom.

"Mati, to zimo ne bom več doma," sem dejal moji materi.

"Kam pa boš šel, ker si še tako mlad?" je poskrbela mati.

"Grem v svet, saj gredo tudi drugi."

Prišla je ura odhoda, pripravil in povezal sem si culo, v žep pa sem dal delavsko knjižico, ki mi jo je izposloval stari oče. Mati mi je zavila v papir pečene piške in zaplakala.

"Kam pojdeš, sinko moj? Čemu sem te rodila... Samo za trpljenje."

Milo se mi je storilo, toda namenil sem se, tega prizora z mojo materjo ob slovesu pa nisem nikdar pozabil. Sedaj moja mati več ne joče za menoj — mrtva je. A baš takrat, ob slovesu, sem spoznal pravo ljubezen matere do svojega otroka. Koderkoli sem hodil, nisem je pozabil, povsod me je spremljala. Stori se vse, kar mi je bilo možno storiti, da nisem žalil spomina nanjo, ki ostane vedno v meni. In ko skončavam to moje borno pisanje, se mi solzijo oči, kajti v meni še vedno živi spomin na ločitev od moje matere.

Krščanska vera je šla iz mojega srca, neizbrano pa se je vanj naselila ljubezen do matere. Ako bi ne bilo nje, bi ne bilo i mene.

Evgen Helai:

O, ti bacili!

Nekoč je živel mlad mož, ki so ga že kot otroka cepili proti kozam.

Kasneje zoper davico.

Deček je rasel. Z njim je rasla znanost. Znanost o bacilih. Zaskrbljeni starši so dali fantku cepiti še marsikaj. Najprej zoper jetiko, potem pa še zoper raka.

Mladenič je bil zdrav in zadovoljen.

V tistih časih je našel neki angleški zdravnik bacil pijanstva. Mladenič je zelo pazil na svoje zdravje; zato se je odpravil k izvedencu in se je dal cepiti zoper pijanstvo.

Takrat je zvedel, da bi bilo dobro, če bi se dal cepiti zoper kugo, kolero, tifus, ošpice, glavo-bol, zgago, zobobol, vnetje slepiča...

Potem je tudi slišal, da cepijo že zoper premočno utripanje srca, bolečine v ušesih, nahod, debelost, bronhialni katar, jetiko v grlu, kurja očesa, trdo kožo in gnojenje. Zoper vse to se je dal mladi mož cepiti.

Toda zdravniška veda ne počiva. Učenjaki so spet našli nove bacile, in ker je mladi mož budno bdel nad svojim zdravjem, se je sproti zanimal a vsa nova dognanja. Tako se je zgodilo, da so ga cepili še zoper prehlad, hripjo, protin, revmatizem, živčnost, slabokrvnost, porodno krče...

George L. Berry, član odbora

NRA.

—Federated Pictures.

Oddelek Mussolinijevih vojakov koraka po rimskih pred odhodom v Afriko.

Takrat se mu je zdelo, da je cepljen že zoper vse bolezni, ki tarejo ta ubogi človeški rod. Toda motil se je! Nihče ga ni še cepil zoper omedlevico, zastrupljenje in zoper kopico drugih bolezni. Šel je in se dal cepiti še zoper vse te bolezni.

Ves je bil že preboden z injekcijskimi iglami in nožki. Vsa ta mogoča in nemogoča cepiva so h koncu načela mladeničeve možgane. Zdravniki so ugotovili, da se mu mehčajo.

Na srečo je prav tiste dni našel neki škotski zdravnik bacil, ki je kriv mehčanja možganov. Mladeniča so cepili in mu rešili dragoceno življenje.

Ko je zdrav in močan zapušal zdravilišče, se je oddehnal na cesti in presenečen vzkliknil:

"Zdaj se mi pa ni hvala Bogu ničesar več bati!"

V istem trenutku je padla zidarija s strehe opeka in priletela mladeniču prav na glavo. Mladenič je bil pri priči rešen vseh posvetnih muk in težav.

Umrl je.

Nihče ga ni bil cepil zoper opeko...

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za leto eno nino. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 za teden, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 5.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....	\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vsote listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo vsot datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družina M.....

3).....Čl. družina M.....

4).....Čl. družina M.....

5).....Čl. družina M.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijake delo pro...

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila